

Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Forældreskab i dansk salafi- propaganda på sociale medier

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme, 2021

Post. doc, Sara Jul Jacobsen

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme

© 2021 Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Tel. +45 72 14 27 00
E-mail: ekstremisme@siri.dk
www.stopekstremisme.dk

Oktober 2021

Alle rettigheder tilhører Nationalt
Center for Forebyggelse af
Ekstremisme.

Udgivelsen kan frit hentes på
www.stopekstremisme.dk.

Nationalt Center for Forebyggelse af
Ekstremismes udgivelser kan frit citeres
med tydelig kildeangivelse.

Forældreskab i dansk salafi-propaganda på sociale medier

Resume

På trods af den afgørende betydning salafister tilskriver forældreskab og opdragelsen af næste generation, er dette aspekt af salafistisk ideologi kun blevet undersøgt i begrænset omfang. Og imens studier i radikaliserings og ekstremisme har set på online propaganda med en vis intensitet, er viden om, hvordan forældreskab indgår i salafistiske miljøers online propaganda, næsten ikkeeksisterende. Denne rapport undersøger derfor, hvordan salafi-grupper med base i Danmark anvender fortællinger om forældreskab i deres outreach på sociale medier (SoMe). Rapporten finder, at forældreskab er et af de emner, der fylder mest i flere af de danske salafi-grupperes SoMe-propaganda, og at især moderskab i høj grad indgår i den online outreach. Denne viden diskuteres op imod i den eksisterende forskning om familiens rolle i radikaliserings såvel som forebyggelse, deradikaliserings og reintegration. Rapporten er målrettet fagprofessionelle, der på forskellige måder arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme i Danmark, og den tilstræber at bidrage med en baggrundsviden til disse. Rapporten placerer derfor løbende sine pointer inden for denne kontekst.

Nøgleord: Salafisme; forældreskab; rekruttering; propaganda; forebyggelse.

Forskning i ekstremisme og radikaliserings har i høj grad undersøgt salafistisk propaganda på sociale medier (se fx Winter 2015; Klausen 2015; Saltman & Schmidt 2015; Conway 2016). Imidlertid har de eksisterende studier overvejende fokuseret på den militante del af propagandaen og kun i begrænset omfang set mod den ikke-militante del. Og imens salafister tilskriver forældreskab og opdragelsen af næste generation afgørende betydning (Shavit 2016), er viden om, hvordan forældreskab indgår i salafistiske miljøers online outreach, næsten ikkeeksisterende - og inden for dansk kontekst fuldstændig fraværende.

Årsagerne til at studere den danske salafi-propagandas fortællinger om forældreskab er mange. En af de vigtigste er, at fortællinger omkring forældreskab udgør store dele af den danske salafi-propaganda, og at et fokus herpå potentielt kan give os et dybere indblik i attraktionerne ved propagandaen – og miljøerne mere specifikt. Denne rapport argumenterer i det følgende for, at vi ved et afgrænset fokus på den militante del af salafi-propaganda overser afgørende nuancer i, hvad der kan være tiltrækkende i salafistisk ideologi. Omvendt giver et fokus på den ikke-militante

del af den danske salafi-propaganda og en bredere og mere nuanceret forståelse af dens outreach og rekrutteringspotentiale. Og herved står det forebyggende arbejde stærkere.

Ambitionen for denne rapport er at give et indblik i danske salafi-gruppers online-fortællinger om salafistisk forældreskab og et indblik i, hvordan dette aspekt af salafistisk ideologi anvendes som rekrutteringsinstrument i deres online outreach. Denne viden holdes op imod den eksisterende forskning om familiens rolle i radikaliserings såvel som forebyggelse, de-radikalisering og reintegration. Rapporten er målrettet fagprofessionelle, der på forskellige måder arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme¹ i Danmark, og den tilstræber at bidrage med en baggrundsviden til disse. Den placerer derfor løbende sine pointer inden for denne kontekst.

Rapporten indledes med en kort præsentation af dens metodiske baggrund. Herefter præsenterer første del af rapporten, hvordan forældreskab indgår i udvalgte danske salafi-gruppers SoMe-propaganda – militant såvel som ikke-militant. Og med udgangspunkt i den eksisterende forskning om radikaliserings og forældreskab diskuterer rapportens anden del, hvilken betydning det har for det forebyggende arbejde. Rapportens punkter opsummeres i konklusionen.

¹ Begreberne defineres efter den nationale handlingsplan: "Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med". "Radikalisering betegner en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger efter ekstremistisk ideologi" (Den nationale handlingsplan 2016).

Rapportens metode

Rapporten er baseret på et open source-studie af ti danske salafi-gruppers officielle profiler på Facebook, Twitter, YouTube og Instagram, og dens data er tekst-, billede- og videouploads delt af de danske salafi-grupper. Rapporten fokuserer på mønstre og tendenser i den propaganda, der møder de unge, som færdes i det online salafi-miljø i Danmark, og den diskuterer, hvordan propagandaen har udviklet sig i løbet af de seneste ti år (2011-2021).

De salafi-grupper, der indgår i rapporten, er alle sunnimuslimske men varierer i forhold til geografisk tilknytning (Jylland, Sjælland, Fyn), målgruppe (køn, alder, etnicitet m.m.), politisk engagement, accept af vold og andre doktrinære forståelser. Rapporten fællesbetegner de grupper, som indgår heri 'salafi' på grund af de forskellige måder, hvorpå alle grupperne selvpositionerer sig som salafister i deres officielle online-propaganda. Måderne, hvorpå dette gøres, er for eksempel ved at udråbe sig selv som salafi, ved at understrege at de følger en ordret forståelse af skriften, eller ved at argumentere for en religiøs praksis, der er fuldt ud identisk med Profeten Muhammeds og de første tre generationer herefter. Begrebet salafisme er afledt af det arabiske udtryk *as-salaf as-salih*, der betyder 'de fromme forgængere', og som netop henviser til Profeten Muhammed og de tre efterfølgende generationer (Wiktorowicz 2006). Og salafisme som en generel tilgang til islam er kort sagt baseret på ideen om at følge i de tidlige generationers fodspor og udlede religiøs vejledning direkte fra kilderne uden at fortolke dem eller tilpasse dem til samfundet i dag (Wiktorowicz 2006). De grupper, der indgår i rapporten, er udvalgt, fordi de gennem de tidsperioder, hvor rapportens data er indsamlet, har været de mest toneangivende danske salafi-grupper på sociale medier. Flere af grupperne er også toneangivende i dag.

Nogle af grupperne vil også kunne betegnes som islamister frem for (aktivistiske/politiske) salafister (jf. Wiktorowicz klassificeringsmodel). Det er imidlertid en større definitionsdiskussion inden for forskningen, som denne rapport ikke vil gå yderligere ind i. Andre grupper kunne endvidere tidligere betegnes som jihadi-salafister ud fra deres alment tilgængelige SoMo-propaganda. Det kan de imidlertid ikke længere på grund af ændringer i deres online outreach. Disse ændringer kan skyldes en forandring i ideologisk ståsted. De kan også skyldes, at digitale restriktioner og initiativer mod 'online-radikalisering' i dag begrænser, hvad der kan deles og blive på sociale medier.

I de ti år rapporten beskæftiger sig med (2011-2021) har kommunikationsmulighederne på sociale medier nemlig ændret sig væsentligt. Mere specifikt er dele af rapportens data fra en tid, hvor forebyggende og bekæmpende initiativer mod 'online-radikalisering' var knap så veludviklede, som de er i dag. Dengang fandt eksempelvis *take-downs* kun sjældent sted, og digital censur på sociale medieplatforme var næsten ikkeeksisterende. Store dele af den militante propaganda, som rapporten blandt andet bygger på, er i dag fjernet fra sociale medier. Og rapporten giver derfor også et unikt indblik i, hvordan propagandaen over det seneste årti har ændret sig fra (også) at bestå af militante budskaber til at være ikkemilitant.

Instrumentalisering af forældreskab: Moderskab som outreach i danske salafi-propaganda

Fælles for den propaganda, de danske salafi-grupper har delt over de seneste ti år (2011-2021), er, at store dele af den omhandler forældreskab. Den henvender sig især til kvinder, og moderskab er generelt et af de mest gennemgående emner heri. Det ser følgende afsnit nærmere på. Mere specifikt ser afsnittet først på den militante propaganda, der blev delt på sociale medier fra 2011-2017, for herefter at diskutere den propaganda, der har floreret på sociale medier de senere år op til midt 2021, hvor dataindsamlingen for denne rapport sluttede.

Afsnittet demonstrerer i den sammenhæng også, hvordan den danske salafi-propaganda de seneste ti år har ændret sig fra (også) at være militant til overvejende at være ikke-militant. Her er den danske salafi-propaganda nemlig gået fra (også) at kalde til væbnet jihad til nu i højere grad at være centreret omkring fortællinger om en ideologisk bekæmpelse af muslimer og islam². Og selv de grupper, der tidligere delte eksplicit militant propaganda, har de seneste år overvejende delt ikke-militante budskaber på deres alment tilgængelige SoMe-profiler. I forhold til den del af den danske salafi-propaganda, der omhandler forældreskab, betyder det, at propagandaen er gået fra at omhandle kvinders ansvar for opdragelsen af den næste generation af jihadkrigere til at omhandle moderskab mere generelt.

Ser vi indledningsvist nærmere på den militante propaganda, der blev delt af de danske salafi-grupper fra 2011 til og med 2017, var denne tidsperiode defineret ved, at terrorgruppen, der kalder sig Islamisk Stat (IS), etablerede sig som selvstændig organisation, rejste sit kalifat og afslutningsvist begyndte sin territoriale tilbagegang i Syrien/Irak. Her forlod over femtusinder

² Se også rapporten "Fra væbnet kamp til værdikamp", NCFE 2021, for nærmere præsentation af propagandaens udvikling fra (også) at være militant til at være overvejende ikke-militant.

kvinder deres hjemland og rejste til Syrien/ Irak for at tilslutte sig forskellige jihadistiske grupper – herunder især men ikke udelukkende Islamisk Stat. Over 10 procent af de fremmedkrigere³, der tilsluttede sig konflikten i Syrien/Irak, var kvinder, og for nogle landes vedkommende udgjorde kvinder mellem 30 og 40 procent af det samlede antal fremmedkrigere. I Danmark var hver syvende fremmedkriger en kvinde (CTA 2018). Og imens kvinder længe har engageret sig i ekstremistiske miljøer og terroraktiviteter, var det høje antal af vestlige kvinder, der på forskellige måder tilsluttede sig konflikten i Syrien og Irak, et relativt nyt fænomen. Fra 2011 til og med 2017 omhandler store dele af den danske salafi-propaganda, der er målrettet kvinder, også især kvinders rolle i væbnet kamp.

Tager vi et historisk tilbageblik, har jihadistiske bevægelser overvejende været enige om, at kvinder som udgangspunkt ikke bør engagere sig i væbnet jihad. Og imens de klassiske jihaddoktriner, der findes i islamisk skrift, er blevet revideret flere gange siden Koranen blev nedskrevet, har positionen overfor kvinder i krig været ret konstant (Peters 2004; Lahoud 2014; Winter & Margolin 2017; Vale 2019). Udelukkelsen af kvinder fra væbnet jihad har blandt andet sit fundament i al-Bukharis hadith, der er en af de mest autoritative ahadith. Her berettes, hvordan Profeten Muhammeds kone Aisha spurgte, hvorfor kvinder ikke måtte deltage i væbnet kamp, når væbnet jihad var anset som den bedste gerning. Og det fremsættes i denne hadith, at kvinders rolle er at arbejde for forøgelsen af *ummahen*, der kan oversættes til det globale muslimske fællesskab, og for udbredelse af islam. Kvinderne anvises mere specifikt til at passe hjemmet, sørge for at manden trygt kan drage i krig og opdrage børnene i den islamiske ånd, således at de er klar til jihad, når deres tid herfor kommer (Peters 2004; Lahoud 2014). Ved at støtte sin mand, opdrage sine børn og hverken hindre mand eller børn i at drage af sted for at kæmpe for Allah, vil kvinden ifølge flere religiøse tekster opnå en religiøs fortjeneste tilsvarende den, manden opnår ved væbnet kamp (Winter & Margolin 2017; Lahoud 2014; Peters 2004).

Dette syn på kvinders rolle i væbnet kamp ændrede sig imidlertid, da jihadideolog Abdallah Azzam, der har sat tydelige fingeraftryk på al-Qaedas ideologi, i 80'erne populariserede doktrinerne for 'defensiv jihad' (*jihad al-daf'a*), der kan oversættes til væbnet forsvar af islam (Lahoud 2014; Hegghammer 2020). Azzam gentog i en velkendt fatwa skriftens pointe om, at forpligtigelsen til defensiv jihad også vedrørte kvinder, og han optegnede hermed banen for kvinders deltagelse i væbnet kamp (Winter & Margolin 2017; Hegghammer 2020; Lahoud 2014). Denne teologiske

³ Med 'fremmedkriger' forstås en person, der er på den ene eller anden måde har tilsluttet sig en væbnet konflikt uden for eget land (jf. den officielle definition fra danske sikkerhedstjenester, CTA 20202).

fortolkning af skriftens doktriner om kvinder og jihad blev blandt andet grundlaget for al-Qaeda, der i 2005 kaldte kvinder til væbnet kamp (Hegghammer 2020; Lahoud 2014; Winter & Margolin 2015). Og flere af de skandinaviske kvinder, der tilsluttede sig konflikten i Syrien/Irak, har også henvist til Azzams fatwa i begrundelser for, hvorfor de tog afsted (Hegghammer 2020).

Islamisk Stat valgte imidlertid ved sin etablering som selvstændig gruppe og brud med al-Qaeda at gå tilbage til at ekskludere kvinder fra væbnet kamp. Blandt andet fordi målet om at etablere en stat inden for et kontrolleret område fik gruppen til at prioritere rekruttering af kvinder til positionen som 'state-makers' eller 'home-builders' (Saltman & Smith 2015; Winter & Margolin 2017; Vale 2019). Islamisk Stat havde også, siden gruppen erklærede sig for et kalifat i juni 2014, mødt tilslutning fra et højt antal kvinder, og det var derfor ikke før Islamisk Stat begyndte at miste territorium, at gruppen var nødt til at genbesøge spørgsmålet om, hvilken rolle kvinder skulle have i væbnet kamp. Men efter Kalifatets sammenbrud og gruppens tab af territorie, reformulerede den sit kald fra offensiv jihad med fokus på militær erobring og etablering af kalifatet til defensiv jihad med fokus på forsvar af islam. Og fordi kvinder ifølge traditionelle fortolkninger af skriften er anset som forpligtet til at kæmpe under defensiv jihad, var Islamisk Stat hermed nødsaget til også at kalde kvinder til jihad (Winter & Margolin 2017).

Vender vi så blikket mod den danske salafi-propaganda, der blev delt i tidsperioden fra Islamisk Stat etablerede sig som selvstændig organisation og havde sin storhedstid indtil Kalifatets fald, er den kendetegnet ved, at den modsat Islamisk Stats samtidige jihadpropaganda kalder kvinder til væbnet jihad. Det gøres især ved at fremsætte referencer til skriftens klassiske doktriner om defensiv jihad. Her bliver danske muslimer blandt andet opfordret til at deltage i væbnet forsvar af islam med tillid til, at Allah ville tage sig af deres børn:

”(...) Når jihaad er fardh 'ayn, dvs. obligatorisk for ethvert individ, så er der ingen undskyldninger, så skal man drage ud, og have tawakkul på Allaah (dvs. at sætte sin lid til Allaah) at Han Azza wa Jall⁴ tager af ens børn (...) Som konklusion: jihaad er ikke obligatorisk for kvinder i princippet, undtagen i tilfælde af nødvendighed, såsom hvis kuffaar⁵ angriber et muslimsk land, i dette tilfælde bliver jihaad obligatorisk for kvinder (...).” (Facebook-tekst fra 2013, tekst som i upload).

Kvinder involveret i voldshandlinger er tidligere portrætteret som undtagelsen, der bekræfter reglen om, at kvinder af natur er ikke-voldelige og derfor mindre modtagelige over for

⁴ Den Mægtige og Majestætiske

⁵ Ikke-troende.

voldspropaganda end mænd (Gentry, 2011; 2020). I dag er der inden for forskningen bred enighed om, og at kvinder kan spille en fundamental rolle i opretholdelsen samt udbredelsen af den jihadistiske ideologi og danne en integreret del af jihad (Lahoud 2014; Saltman & Smith 2015; Pearson & Wintherbotham 2016; Winter & Margolin 2017; Vale 2019).

Særligt interessant for nærværende rapport, kalder den danske jihadpropaganda ikke kun kvinder til slagmarken gennem referencer til skriften men også ved heroiske beretninger om de kvinder, der på profetens tid deltog i væbnet kamp. Her tilbyder den danske propaganda især modfortællinger til et (oplevet) vestligt syn på nutidens muslimske kvinder som undertrykte, passive ofre for mandsdominerede ideologier. Og den beskriver i stedet 'den muslimske kvinde' som stærk og selvstændig gennem historiske fortællinger om de kvindelige krigeres handlekraft og voldsparathed.

I islams skrift og tradition findes der flere tidlige beretninger om kvinder fra profeten Muhammeds tid, der aktivt tog del i væbnet jihad. De er imidlertid blevet regnet som utraditionelle, enkeltstående tapperhedshandlinger, og de var derfor typisk udeladt i den tidlige fortolkning af kvinders position i jihad (Ness 2005). Dette er ikke tilfældet i den militante del af den danske propaganda, som også opfordrer sine følgere til at inddrage beretningerne om fortidens kvindelige krigere i de godnathistorier, de fortæller deres børn. Et eksempel er følgende upload, der fremhæver *Khawlah* bint al-Azwar, som ifølge traditionen var en af de største kvindelige militærledere i islams historie. Historien omkring *Khawlah* bint al-Azwar er blandt andet, at hun inspirerede en hel hær af mænd til at fortsætte med at kæmpe, da de var på nippet til at forlade slagmarken. Flere mandlige krigere forsøgte at flygte, fordi de anså fjenden som overlegen og mistede deres mod. Men *Khawlah* bint al-Azwar og hendes kvindelige hær konfronterede mændene med deres manglende mod og mindede dem om deres forpligtigelse til at forsvare islam med deres liv. Følgende upload opfordrer til, at man fortæller sine børn om Khawlat Bint Al Azwar i stedet for Askepot:

(...) Hvis vi havde fortalt vores børn godnat historier om f.eks Khalid ibn Walid (Radi'Allahu Anhu), inden de gik i seng, ville de stå op og spørge ind til mere med en sikkerhed! Men vi fejlede, hvordan? Vi fortalte dem om Askepot i stedet for om Khawla Bint Al Azwar, som var en af de største kvindelige krigere! (...)" (Facebooktekst, oktober 2011, tekst som i upload).

Og imens et fokus på beretningerne om fortidens kvindelige krigere kan bidrage til en forståelse

af, hvordan kvinder blev tildelt militante roller i den danske salafi-propaganda, giver det af særlig relevans for denne rapport også et indblik i, hvordan børn, der vokser op i ekstremistiske miljøer, i nogle tilfælde indskoles i en specifik ideologi helt fra barn.

Den militante del af den danske propaganda tildeler også kvinderne ikke-militante roller som ansvaret for næste generation. Og propagandaen fremhæver, at 'søstre' kunne støtte jihad "ved at opdrage løver, der vil kæmpe for denne Ummah!"⁶ og ved at "føde løver af deen ul haqq [sandhedens religion]"⁷. Dertil kommer, at den militante propaganda med forskellige henvisninger til Koranens suraer fortæller kvindens moder-position som en central del af hendes identitet.

Særligt interessant er i den sammenhæng, at flere af de kvinder, der i sin tid tilsluttede sig Islamisk Stat, også især var motiveret af ambitionen om at beskytte og sikre en bedre fremtid for deres børn (Malik og Rafiq 2015; Saltman & Smidth 2015; Pearson og Winterbotham 2017). Og de kvinder, der tog deres børn med til konfliktzonen eller satte børn i verden, imens de opholdt sig i Kalifatet, anså på ingen måde den beslutning som et udtryk for 'dårligt moderskab' - men nærmere det modsatte (Saltman & Smidth 2015; Pearson og Winterbotham 2017; Brown 2020). Flere af de vestlige kvinder argumenterede mere specifikt for, at de havde valgt dette, netop fordi de troede på, at deres børn blev tilbudt et bedre liv i Kalifatet end det liv de havde blandt *kaffir* ('ikketroende') i et vestligt samfund, der ifølge kvinderne afviste dem (Brown 2018a; Brown 2020).

Denne ide om moderskabets naturlige beskyttertrang er i høj grad også det, den nyere danske salafi-propaganda delt på sociale medier fra 2018 til midt 2021 tapper ind i. Her omhandler propagandaen imidlertid hverken opdragelsen af kommende jihadkrigere eller kvinders rolle i ekspansionen af Islamisk Stat. I stedet er den centreret omkring opdragelsesnormer mere generelt og ambitionen om at beskytte sine børn mod (for stor) vestlig indflydelse. Og salafistisk børneopdragelse præsenteres ikke kun som et ideal, kvinder bør samles om, fordi det anses som den rette efterlevelse af islamisk tradition, det præsenteres også som en måde, hvorpå kvinder kan beskytte næste generation mod Vestens foragtede værdier.

Den ikkemilitante propaganda reflekterer navnlig over vanskeligheder ved at opdrage sine børn til en islamisk identitet i Danmark, og det er endnu en pointe for nærværende rapport, at den propaganda, de danske salafi-grupper har delt de senere år, i endnu højere grad knytter til en

⁶ Tekstupload fra 2012, oversat fra engelsk.

⁷ Tekst-upload fra 2013, tekst som i upload.

dansk kontekst. Her fremsættes specifikke normer for opdragelse inden for en fortælling om, at der eksisterer en statslig værdikamp mod og decideret bekæmpelse af islam i Danmark⁸. Og propagandaen taler flere steder om den danske kultur som antitolerant og etableret på opfattelsen af, at muslimer er tilbagestående og mindre værd.

Særligt relevant herfor er, at ekstremismeforskningen i høj grad analyserer radikaliseringsprocesser ud fra ideen om, at de består af såkaldte push- og pull-faktorer, der henholdsvis skubber et individ væk fra majoritetssamfundet og trækker et individ mod et mere radikalt verdenssyn. Push-faktorer kan eksempelvis være oplevet diskrimination og islamofobi, imens en pull-faktor som eksempel kan være oplevelsen af at høre til et salafistisk fællesskab. Faktorerne opfattes typisk som gensidig forstærkende og er ofte udgangspunktet i studier af 'home grown', dvs personer, der er opvokset i vesten, som begår væbnede angreb i Vesten, såvel som vestlige fremmedkrigere (Se fx Roy 2006, 2007; Kepel 2012; Smidth & Saltman 2015).

En fortæller for push-faktorers afgørende betydning er Roy, der i sit studie finder, at de unge, han har interviewet, alle havde en oplevelse af ikke at høre til – hverken i deres forældres kultur eller i majoritetssamfundet (Roy 2006, 2007). Radikaliseringsprocesser forklares også af andre studier ud fra ideen om, at unge individer, der oplever en splittelse mellem deres forældres kulturelle baggrund og det danske samfund, kan finde en kulturel og religiøs identitet gennem en ekstrem fortolkning af islam (se fx Dalgaard-Nielsen og Larsen 2015). Og Khosrokhavar konkluderer, at Islam er blevet 'religionen for de undertrykte' (Khosrokhavar 2006; Brown 2020). Den nævnte forskning lægger sig hermed i forlængelse af flere andre studiers argument om, at følelsen af social eksklusion, manglende tilhørsforhold og identitetsmæssig usikkerhed er blandt de afgørende drivkræfter i radikaliseringsprocesser (fx Wiktorowicz 2005; Sageman 2004; Lindekilde & Bertelsen 2015; Hemmingsen 2010).

Wiktorowicz, der også beskæftiger sig med radikaliseringsprocesser blandt vestlige unge, finder endvidere, at de unge, der indgår i hans studie, på et tidspunkt i livet alle har gennemgået en eksistentiel krise - ofte i form af en identitetskrise. Wiktorowicz kategoriserer disse kriser som 'kognitive åbninger', og argumenterer for, at individet her er mere sårbart og modtagelig overfor alternative verdenssyn og mere radikale overbevisninger (Wiktorowicz 2005). Det er ifølge forskningen her, at forskellige islamistiske miljøer kan have succes med deres online outreach, fordi de igennem

⁸ Se også rapporten "Fra væbnet kamp til Værdikamp" for nærmere præsentation af denne pointe.

deres præsentationer af verdens sammenhæng kan tappe ind i en identitetsmæssig klarhed til radikalisering (Pearson & Winterbotham 2017; Brown 2020).

Derfor bliver argumentet i denne rapport, at det forebyggende arbejde med fordel kan bevæge sig væk fra forskningens stadig dominerende antagelse af, at det især er krigsvideoer og voldspropaganda, der har radikaliserings- og mobiliseringspotentiale, og hen imod et større fokus på den ikke-militante propagandas stærke narrativer. Her tilbydes nemlig netop et religiøst fællesskab mellem muslimske forældre – og potentielle forældre - med fortællinger om (oplevet) social eksklusion, strukturel diskrimination, statsracisme og islamofobi. Og narrativerne i denne outreach kan have lige så afgørende betydning for radikaliseringsprocesser. Dertil kommer, at den nyere salafi-propaganda med sit fokus på aktuelle identitetsproblematikker og den danske kontekst favner bredere og adresserer langt flere end et kald til ekspansionen af Kalifatet i Mellemøsten.

Radikalisering og forældreskab: Nedarver børn sine forældres ekstremistiske holdninger?

Men hvad betyder det mere specifikt for det forebyggende arbejde, at den danske salafi-propaganda i endnu højere grad centrerer sit online outreach omkring forældreskab og opdragelsesnormer? Det spørgsmål ser følgende afsnit nærmere på.

Ser vi mod den eksisterende litteratur inden for ekstremismeforskningen, der på forskellige måder beskæftiger sig med forældreskab, omhandler den dels familiens roller i radikaliseringsprocesser og dels det modsatte: familiens rolle i forebyggelses-, de-radikaliserings- og reintegrationsindsatser (Brown 2020). Forskningsområdet er imidlertid – ligesom de fleste andre forskningsområder - præget af store uenigheder.

Inden for den del af forskningen, der beskæftiger sig med familiens roller i forebyggelse, de-radikalisering og reintegration, argumenterer flere studier for, at familien er afgørende for reintegration, og at familierådgivningsprogrammer er blandt de mest innovative de-radikaliseringsværktøjer (se fx Koehler 2015, 2017). Repræsentanter for denne position fremhæver endvidere, at familien kan spille en afgørende rolle i tidlig identificering af en begyndende radikaliseringsproces eller bidrage til forebyggelsesindsatset gennem et dybere indblik i specifikke veje ind i ekstremistiske miljøer (Koehler 2015, 2017). Og studier fokuserer specifikt på pårørende til fremmedkrigere i diskussioner af, hvordan samarbejde med disse

familier kan bidrage til forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme (se fx Aasgaard 2017; Ellemoes 2021). Flere af disse studier anbefaler, at familien inddrages, når vi ønsker at forhindre en person i at tilslutte sig en international jihadistorganisation eller motivere de, der allerede har forladt deres vestlige hjemland, til at vende tilbage (Fx Koehler 2015b; Aasgaard 2017. Se også Brown 2020). Flere lande inddrager også allerede forældre - herunder især mødre - i specifikke forebyggelsesinitiativer såvel som de-radikalisering af 'barnet' og den efterfølgende reintegration i samfundet (Brown 2020).

I 2015 anerkendte United Nations Security Council Resolution (UNSCR) den direkte indflydelse kvinder har på at stoppe spredningen af ekstremisme. UNSCR opfordrede også medlemsstater til at hjælpe lokale fællesskaber og ikke statslige aktører med at inkludere kvinder i kampen mod radikaliserings såvel som terrorisme (UNSCR, 2178; Brown 2020). Flere af de studier, der fokuserer på implementeringen af kvinder, finder imidlertid, at der eksisterer en bestemt køns-mainstreaming i anti-radikaliseringsskemaer, og at en bestemt logik omkring moderskab dominerer den forebyggende og bekæmpende praksis (Se Brown 2020 for overblik over litteraturen). Denne logik har sit udgangspunkt i ideen om, at kvinder gennem sin position som mødre ønsker verdensfred, at kvinder er antiradikale a priori og at kvinder i kraft af sit køn bidrager med liv og ikke død (Brown 2020).

En mere generel kritik rettet på tværs af lande er endvidere, at forældre stadig ses som en ensartet gruppe, imens forebyggelses- og bekæmpelsesinitiativer er blevet væsentligt bedre til at anlægge et individuelt perspektiv i sin tilgang til den radikaliserede (Brown 2020). Denne generaliserede opfattelse af familier og forældreskab har ifølge forskningen resulteret i en for standardiseret praksis, hvor forældre gennem rådgivning møder samme almene retningslinjer for 'den rette opdragelse' og en antaget konsensus om, at vestlige værdier er det eneste rette udgangspunktet for børneopdragelse og forældreskab (Brown 2020). Dertil kommer, at mødre til potentielt radikaliserede børn og unge får at vide, at de gennem deres moderlige instinkt er de bedste til at identificere bekymringstegn, imens de forventes at bero sig på ekspertviden og statsinitiativer i bekæmpelsen af dette. Og sidst men ikke mindst kritiserer forskning på tværs af lande, at forældre til unge på vej ind i ekstremistiske miljøer opfordres til at benytte sig af ekspertviden og statsinitiativer i radikaliseringsstilfælde, imens der stadig kun findes få specifikke initiativer, der kan tilbydes disse forældre (Brown 2020).

Dele af forskningsområdet argumenterer også for, at mødre såvel som fædre (og andre

pårørende) ikke nødvendigvis fungerer som tiltænkt i forebyggelses-, de-radikaliserings- og reintegrationsindsatser. Aasgaard (2017) fremhæver som eksempel, at forældre (og andre pårørende) ikke var bedre til at identificere forandringer i fremmedkrigerens livsstil og identitet inden hans/hendes afrejse til konfliktzonen. Og en evaluering af forebyggelses- og bekæmpelsesindsatser finder også, at forældrene kun i meget få tilfælde ville indberette deres børn i tilfælde af en bekymring for radikaliseringsproces (Awan & Guru 2017). Fælles for de adspurgte forældre i denne undersøgelse var blandt andet, at de havde mistillid til systemet og følte sig magtesløse over for hvad, de skulle være opmærksomme på i forhold til en begyndende radikaliseringsproces (Awan & Guru 2017). Relevant herfor peger flere studier specifikt på vigtigheden af at informere pårørende om ekstremistiske gruppers rekrutteringsstrategier med henblik på senere identificering af potentiel radikaliseringsproces (Gielen 2015; Brown 2020).

Flere studier argumenterer også direkte imod at anvende familien til at forstå det enkelte familiemedlems radikaliseringsproces (Se fx Aasgaard 2017). Og gennem interview med forældre og søskende til vestlige fremmedkrigere, stiller forskningen spørgsmålstejn ved, hvorvidt pårørende overhovedet kan opfattes eller anvendes som objektive videnskilder i forståelsen af den specifikke radikaliseringsproces (se fx Aasgaard 2017). Studierne fremhæver blandt andet, at familier til de personer, der har tilsluttet sig Islamisk Stat, ofte selv føler skam eller er i sorg over deres børns valg, hvorfor familiens fortælling nærmere vil være en bearbejdelse af situationen frem for en faktisk beretning af omstændighederne (se fx Aasgaard 2017).

Og ser vi mere overordnet på de studier, der beskæftiger sig med forældres reaktioner på deres børns radikaliseringsproces, finder de samlet set, at reaktionerne spænder bredt mellem at være afvisende overfor, nysgerrige på eller støttende omkring deres børns ideologiske overbevisning (se Brown 2020 for overblik af litteraturen). Nogle forældre påtager sig således den autoritære position og forsøger at kontrollere situationen med forbud og påbud, imens andre forsøger at engagere sig gennem kritiske diskussioner eller indtager en position, hvor de enten ignorerer eller direkte billiger og støtter de unges ekstremistiske idealer (Brown 2020).

Mere specifikt finder flere af de studier, der ser nærmere på dette emne, at radikaliserede unge sjældent kommer fra autoritære hjem (Brown 2020; Van San et al. 2013), og at forældre oftest forsøger en dialog omkring barnets ekstremistiske verdenssyn på trods af en overvældende følelse af magtesløshed (Sikkens et al. 2016; Sikkens et al. 2017). I mange tilfælde er forældre dog tilbøjelige til at trække sig, og forskningen på området konkluderer generelt, at det især skyldes,

at forældre også mangler viden om og redskaber til de-radikalisering (Sikkens et al. 2016; Sikkens et al. 2017; Brown 2020).

Bevæger vi os så videre mod den del af forskningen, der omvendt beskæftiger sig med familiens rolle i radikaliseringsprocesser og med spørgsmålet om, hvorvidt børn nedarver deres forældres radikale holdninger, argumenterer flere studier imidlertid for, at radikalisering ofte finder sted via familiemedlemmer (Bakker & de Bont 2016; Bergema & van San 2019; Bakker & Grol 2017). Og et studie baseret på *social learning theory* argumenterer som eksempel for, at børn lærer deres voldssympatier og radikale ideer fra sine forældre, og at dette især gør sig gældende i forhold til forældrenes opfattelse af vesten som et fjendtligt sted (van de Bergen et al. 2016).

Rapporter, der beskæftiger sig med børn, der vokser op i et jihadistisk miljø, argumenterer også for, at børn fra familier, hvor mindst en forælder har en jihadistisk ideologi, kan tage denne ideologi til sig på længere sigt (PST 2016, 2021). En undersøgelse fra 2016 viste som eksempel, at 88% af ekstreme islamister registreret i svenske PSTs efterretningsregister havde forældre (eller søskende), der også var registreret heri (PST 2016). Nogle af disse børn havde været radikaliserede siden barndommen (PST 2016). Dertil kommer, at en tredjedel af dem, der tilsluttede sig jihadistiske grupperinger i Syrien/Irak, ifølge studier havde familiære relationer til andre fremmedkrigere i området eller til personer, der havde kæmpet i andre internationale konflikter, eller på forskellige måder deltaget i terrorangreb (Bergen et. al.).

En vigtig nuance i den sammenhæng er, at der også inden for forskningen findes studier, der argumenterer for, at rekruttering inden for familien for det meste sker inden for samme generation (Bakker et al., 2013; Weggemans et al., 2014; Roy 2016). Eksempelvis Roy har diskuteret dette som et brud mellem første og anden generation som 'et generationsoprør' (Roy, 2016). Og studier argumenterer endvidere for, at unge mennesker, der lever i ekstremistiske miljøer, i stedet ofte anser den gruppe, de identificerer sig med, som familie og de andre følgere som 'brødre' og 'søstre' (Brown 2020; Aasgaard 2017). Imens en specifik ideologisk opdragelse kan have afgørende betydning, kan radikalisering altså i andre tilfælde være en konsekvens af andre nære relationer eller af at vokse op i et miljø, hvor ekstremistiske holdninger er normaliserede. Dertil kommer den velkendte pointe inden for forskning såvel som forebyggelsesområdet: at radikaliseringsprocesser er individuelle og ofte påvirket af flere forskellige faktorer.

Konklusion

Formålet med denne rapport var at give et indblik i, hvordan salafi-grupper med base i Danmark inddrager forældreskab i deres officielle propaganda på sociale medier. Denne viden blev diskuteret med udgangspunkt i den eksisterende forskning om familiens rolle i radikaliserings såvel som forebyggelses-, de-radikaliserings- og reintegrationsindsatser. Rapportens ambition var at fremsætte punkter og pointer, der på forskellige måder kan fungere som baggrundsviden for fagprofessionelle, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme i Danmark.

Som fremhævet igennem denne rapport tilskriver salafister forældreskab og opdragelsen af næste generation afgørende betydning. Imidlertid har forskningen kun i meget begrænset omfang set på forældreskab som en del af salafistisk ideologi. Og imens online salafi-propaganda er blevet undersøgt med en vis intensitet, er viden om, hvordan fortællinger om forældreskab indgår i salafistiske miljøers online propaganda, næsten ikkeeksisterende. Rapporten undersøgte og fremlagde derfor i sin første del, hvordan forældreskab indgår i udvalgte danske salafi-gruppers SoMe-propaganda.

Her fandt rapporten, at forældreskab er et af de emner, der fylder mest på flere af de danske salafi-gruppers alment tilgængelige SoMe-profiler. Den danske salafi-propaganda har imidlertid ændret sig igennem de seneste ti år. Og imens dele af propagandaen tidligere var centreret omkring kaldet til væbnet jihad herunder opdragelsen af næste generation af jihadkrigere, omhandler den propaganda, der har floreret på sociale medier de seneste år, salafistisk

forældreskab mere generelt.

Rapporten argumenterede i forlængelse heraf for, at den nyere salafi-propaganda hermed favner bredere og adresserer langt flere end et kald til ekspansionen af Kalifatet i Syrien/Irak. Den argumenterede også for, at det forebyggende arbejde derfor med fordel kan bevæge sig ud over forskningens relativt afgrænsede fokus på den militante del af salafisme. Med et afgrænset fokus på den militante del overser vi nemlig afgørende nuancer i, hvad der kan være tiltrækkende i salafistisk ideologi - og mere specifikt salafistisk propaganda på sociale medier. Omvendt giver et fokus på den ikke-militante del af salafistisk propaganda os en bredere og mere nuanceret forståelse af propagandaens tiltrækningskraft og rekrutteringspotentiale. Og hermed stå det forebyggende arbejde stærkere

Anden del af rapporten diskuterede også, hvad det har af betydning for det forebyggende arbejde, at den danske salafi-propaganda i endnu højere grad centrerer sit online outreach omkring forældreskab og opdragelsesnormer. Her demonstrerede rapporten, at selvom forskningen efterhånden er enige om, at familien på forskellige måder kan indgå positivt i forebyggelse, de-radikalisering og reintegration, finder dele af den, at netop familien spiller en stigende rolle i individets radikaliseringsprocesser. Rapporten tydeliggjorde også, at der mangler viden på området. Og nærværende rapport var således et forsøg på at bidrage med første spadestik.

Det understreges, at den danske salafi-propaganda er udtryk for specifikke læsninger, oversættelsesvalg og fortolkninger af skrift og tradition. Rapporten beskriver altså ikke danske muslimers holdninger til fx opdragelse og moderskab. Den beskriver de udvalgte, danske salafi-gruppers holdning til dette. Derudover omhandler rapporten ikke islam, men en retning, eller politisk ideologi om man vil, inden for islam. Rapporten omhandler hermed ikke 'dansk islam', men salafisme inden for en dansk kontekst.

Rapporten dækker datamæssigt en tidsperiode på ti år (fra 2011 til midt 2021). Den er hermed et øjebliksbillede af generelle mønstre og tendenser i den propaganda, der i den periode møder de unge, som færdes i det online salafi-miljø i Danmark. Den danske propaganda præges blandt andet af national/ international politik; magtbalancen på den internationale jihadarena og situationen i Mellemøsten krigs- og konfliktområder. Og den danske salafi-propaganda vil formentligt ændre karakter i fremtiden.

Litteraturliste

Aasgaard, Andrea. 2017. "Scandinavia's Daughters in the Syrian Civil War: What Can We Learn from Their Family Members' Lived Experiences?", *Journal for deradicalization*, 33: 243-275: <https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/130>

Awan, Imran, and Surinder Guru. 2017. "Parents of Foreign 'Terrorist' Fighters in Syria – Will They Report Their Young?" *Ethnic and Racial Studies* 40 (1): 24–42. <https://doi.org/10.1080/01419870.2016.1206588>.

Bakker, et al. (2013). "Dealing with European Foreign Fighters in Syria: Governance Challenges & Legal Implications. The Hague, The Netherlands: International Centre for Counter-Terrorism", ICCT.

Bakker, Edwin, and Peter Grol. 2015. "Motives and Considerations of Potential Foreign Fighters from the Netherlands." International Centre for Counter-Terrorism.

Bakker, Edwin, and Roel de Bont. 2016. "Belgian and Dutch Jihadist Foreign Fighters (2012–2015): Characteristics, Motivations, and Roles in the War in Syria and Iraq." *Small Wars & Insurgencies*, 27 (5): 837–57.

Bergema, Reinier, and Marion van San. 2019. "Waves of the Black Banner: An Exploratory Study on the Dutch Jihadist Foreign Fighter Contingent in Syria and Iraq," *Studies in Conflict & Terrorism*, 42:7, 636-661, DOI: [10.1080/1057610X.2017.1404004](https://doi.org/10.1080/1057610X.2017.1404004)

Bergen, Peter, Courtney Schuster & David Sterman. 2015. "Isis in the West. The new faces of Extremism", New America, the International Security Program: https://d1y8sb8jgg2f8e.cloudfront.net/documents/ISP-Isis-In-The-West_2015.pdf

Brown, Katherine E. 2018. "Gendered Violence in the Making of the Proto-state Islamic State" in S. Parashar (ed.), *Gendered States Revisited*. Oxford: Oxford University Press.

Brown, Katherine E. 2020. *Gender, Religion, extremism*. Oxford: Oxford University Press.

Conway, Maura. 2016. "Determining the Role of the Internet in Violent Extremism and Terrorism: Six Suggestions for Progressing Research." *Studies in Conflict & Terrorism*, 40 (1): 77-98: DOI: 10.1080/1057610X.2016.1157408.

Dalgaard-Nielsen, Anja. 2010. "Violent Radicalization in Europe: What We Know and What We Do Not Know". *Studies in Conflict & Terrorism*, 33 (9), 797–814.

Dalgaard-Nielsen, Anja & Josefine Kühnel Larsen. (2015). "Modstandskraft mod radikalisering og voldelig ekstremisme. Danmark": CERTA/ Trygfonden:

<https://www.tryghed.dk/viden/publikationer/trivsel/modstandskraft-mod-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme>

Elmose, Kathrine. 2022. "Danske fremmedkrigeres vej til Islamisk Stat og al-Qaeda", Tidsskrift for Islamforskning (under udgivelse)

Gentry, Caron E. 2012. "Thinking about Women, Violence, and Agency." *International Feminist Journal of Politics* 14 (1): 79–82. DOI: 10.1080/14616742.2011.631420.

Gentry, Caron E. 2019. *Disordered Violence: How Gender, Race and Heteronormativity Structure Terrorism*. Edinburgh University Press.

Gielen, Amy-Jane. 2015. "Supporting Families of Foreign Fighters. A Realistic Approach for Measuring the Effectiveness." *Journal for Deradicalization* 2: 21–48:

<https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/10>

Hegghammer, Thomas. 2013a. "Should I Stay or Should I Go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting." *American Political Science Review* 107 (1): 1-15: <https://doi.org/10.1017/S0003055412000615>.

Hegghammer, Thomas. 2020a. *The Caravan*. Cambridge. Cambridge University Press.

Hemmingsen, Ann-Sophie. 2010. *The Attractions of Jihadism-An Identity Approach to Three Danish Terrorism Cases and the Gallery of Characters around Them*. Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet:

http://pure.diis.dk/ws/files/163979/Copy_of_The_Attractions_of_Jihadism.pdf

Hemmingsen, Ann-Sophie. 2012. *Anti-demokratiske og voldsfremmende miljøer i Danmark, som bekender sig til islamistisk ideologi*. København: Dansk Institut for Internationale Studier:

https://pure.diis.dk/ws/files/61163/RP_2012_06_Hvad_ved_vi_web.pdf

Jacobsen, Sara Jul. 2016. "Mother, martyr wife or *mujahida*: 'The Muslim Woman' in Danish Online Jihadi-Salafism." *Tidsskrift for Islamforskning* 10 (1): 165–87:

<https://doi.org/10.7146/tifo.v10i1.24880>.

Jacobsen, Sara Jul. 2019. "Calling on Women: Female-Specific Motivation Narratives in Danish Online Jihad Propaganda." *Perspectives on Terrorism* 13 (4): 14–26:

<https://www.jstor.org/stable/26756700>.

Jacobsen, Sara Jul. 2020a. *Kvindespecifik jihadpropaganda - Subjektspositioner, motiveringsnarrativer og mobiliseringspotentiale: En undersøgelse af diskursive praksisser, materialitet og følelser i dansk online jihadi-salafisme*. Ph.d.-afhandling, Roskilde Universitet.

Jacobsen, Sara Jul. 2020b. "Female-specific jihad propaganda in Denmark", in *Contextualising Salafism and Salafi Jihadism* red. Magnus Ranstorp, Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme: <https://stopekstremisme.dk/ekstremisme/videnspublikationer/contextualising-salafism-and-salafi-jihadism>

Kepel, Giles. 2012. *Quatre Vingt Treize*. Paris: Gallimard.

Khosrokhavar, Farhad. 2006. *Quand Al Qaeda Parle: T'emoignages Derri'ere Les Barreaux*. Paris: Grasset et Fasquelle.

Klausen, Jytte. 2015. "Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq." *Studies in Conflict & Terrorism* 38 (1): 1–22. DOI:

10.1080/1057610X.2014.974948

Koehler, Daniel. 2015a. "Family Counselling, De-radicalization and Counter-Terrorism: The Danish and German programs in context". In: Zeiger, S., and Aly, A., eds. *Countering Violent Extremism: Developing an evidence-base for policy and practice*.

Koehler, Daniel. 2015b. "Using Family Counseling to Prevent and Intervene Against Foreign Fighters: Operational Perspectives, Methodology and Best Practices for Implementing Codes of Conduct". In: *Understanding Deradicalization: Pathways to Enhance Transatlantic Common Perceptions and Practices*. Middle East Institute.

Koehler, Daniel. 2017. *Understanding deradicalization: methods, tools and programs for countering violent extremism*. London, United Kingdom: Routledge, Taylor & Francis Group.

Lahoud, Nelly. 2014. "The Neglected Sex: The Jihadis' Exclusion of Women From Jihad."

Terrorism and Political Violence 26 (5): 780–802: DOI: [10.1080/09546553.2013.772511](https://doi.org/10.1080/09546553.2013.772511)

Lindekilde, Lasse & Preben Bertelsen. 2016. "Voldelig Transnational Aktivisme: Islamisk Stat, Foreign Fighters Og Radikalisering." *Dansk Sociologi* 26 (4): 29–51:
DOI: <http://dx.doi.org/10.22439/dansoc.v26i4.5035>.

Lindekilde, Lasse, Preben Bertelsen & Michael Stohl. 2016. "Who Goes, Why, and With What Effects: The Problem of Foreign Fighters from Europe." *Small Wars & Insurgencies* 27 (5): 858–77. DOI: 10.1080/09592318.2016.1208285.

Maher, Shiraz. 2016. *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, Oxford: Oxford University Press.
Malik, Nikita & Haras Rafiq. 2015. "Caliphettes: Women and the Appeal of Islamic State."
Quilliam foundation.
<http://www.quilliamfoundation.org/wp/wpcontent/uploads/publications/free/caliphettes-women-and-the-appeal-of-is.pdf>

Ness, Cindy D. 2005. "In The Name of the Cause: Women's Work in Secular and Religious Terrorism." *Studies in Conflict & Terrorism* 28 (5): 353-373: DOI: 10.1080/10576100500180337
Pearson, Elizabeth & Emily Winterbotham. 2017. "Women, Gender and Daesh Radicalisation." *The RUSI Journal* 162 (3): 60–72. DOI: 10.1080/03071847.2017.1353251

Peters, Rudolph. 2004. *Jihad i klassisk og moderne islam*. København: Forlaget Vandkunsten.

PST. 2016. Temarapport: "Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer ekstrem islamistiske miljøer i Norge før de blir radikalisert?" Oslo, Norway: Polities Sikkerhetstjeneste.

PST. 2021. Temarapport: "Mindreårige involveret i terror og terrorrelaterte handlinger". Oslo, Norway: Polities Sikkerhetstjeneste.

Roy, Olivier. 2006. *Globalized Islam. The Search for a New Ummah*. Columbia: Hurst & Co Publishers.

Roy, Olivier. 2007. "Islamic Terrorist Radicalization in Europe", in *European Islam: challenges for Society and Public Policy*. Brussels, Centre for European Policy Studies.

Roy, Olivier. 2017. *Jihad og døden*. København: Forlaget Vandkunsten.

Sageman, Marc. 2004. *Understanding Terror Networks*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Sageman, Marc. 2008. *Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Saltman, Erin Marie & Malanie Smidth. 2015. "Till Martyrdom do Us Appart – Gender and the

ISIS Phenomenon.” London: Institute for Strategic Dialogue

Shavit, Uriya. 2016. “Rasing Salafi children in the West”. *Islam and Muslim Relations*, 28 (3): 1-22.

DOI:[10.1080/09596410.2016.1239920](https://doi.org/10.1080/09596410.2016.1239920)

Sikkens, Elga. et al. 2017. Parental Influence on Radicalization and De-radicalization according to the Lived Experiences of Former Extremists and their Families. *Journal for Deradicalization*, 3 (12), 192–226.

Sikkens, Elga. et al. 2018. “Parental Reaction towards Radicalization in Young People: Parental Reaction towards Radicalization in Young People.” *Child & Family Social Work* 22 (2): 1044–53. <https://doi.org/10.1111/cfs.12324>.

Vale, Gina. 2019. “Women in Islamic State From Caliphate to Camps”. ICCT.

<https://icct.nl/app/uploads/2019/10/Women-in-Islamic-State-From-Caliphate-to-Camps.pdf>

Van de Bergen, D., Ersanilli, E. F., Pels, T. V. M., & De Ruyter, D. J. 2016. “Turkish-Duch Youths’ Attitude toward Violence for Defending the In-Group: What Role Does Perceived Parenting Play”, *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 22 (2): 120-133.

Wiktorowicz, Quintan. 2005. *Radical Islam Rising: Muslim Extremism in the West*. Maryland: Rowman & Littlefield, Publishers, Inc.

Wiktorowicz, Quintan. 2006. “Anatomy of the Salafi Movement.” *Studies in Conflict & Terrorism* 29: 207–239: DOI: [10.1080/10576100500497004](https://doi.org/10.1080/10576100500497004).

Winter, Charlie. 2015. *The Virtual ‘Caliphate’: Understanding Islamic State’s Propaganda Strategy*. Quilliam Foundation.

<http://www.quilliamfoundation.org/wp/wpcontent/uploads/publications/free/the-virtual-caliphate-understanding-islamic-statespropaganda-strategy.pdf>.

